

Daniel Iancu

ȚÂNȚARU'

Prefață de Ileana Vulpescu

Zi ca el, fă... dacă-ți dă bani!

Gheorghe era făcut pentru negustorie. Începuse cu vin și țuică de vânzare la el acasă, dar simțea că poate mai mult. Ce își dorea acum era o căruță cu coviltir și doi cai buni. Dar nu avea suficienți bani, așa că de o vreme tot mergea pe la niște țigani, rude cu lăutarii ce-i cântaseră la nuntă, să fure meserie și să-și facă și el căruța lui. Țiganii erau pricepuți la făcut căruțe, cu roți cu tot și cu fierăria meșterită tot de ei. Gheorghe făcu rost de lemne de unde, de ne-unde, și azi un pic, mâine un pic, reuși să și-o facă singur. Țiganii îi ziseseră la început că n-o să reușească, dar te-ai găsit cu Gheorghe al nostru! Ce, s-a lăsat? S-au mirat toți de lucrul bine făcut și i-au dat de la ei niște pânză mai veche să-și facă și coviltir.

Acum cai... de unde? S-a dus la târg să vadă cam cât cere lumea pe o pereche de cai buni, dar prețurile erau prea mari pentru el. Își putea permite unul singur dacă se mai împrumuta cu ceva bani, dar nici ăla nu putea fi prea tinerel. Se gândi el bine și se hotărî până la urmă să modifice căruța. Își luă un căluț de vreo șase ani. Acum îi avea pe Vinerica și pe Roibu colegi de coșar. Era mulțumit.

La casă nu mai putea să continue, dar nu intraseră zilele în sac. Rămăsese de făcut prispa, de pus ornamentele și de terminat cea de a treia cameră. Avea și locul de făcut focul, cu horn până deasupra casei, deci erau asigurați pentru la iarnă. În vara aceea începu deja să facă drumuri prin comunele vecine și pe dealurile de la Urlați cu tot felul de produse de vânzare: găini, ouă, pește sărat, carne afumată. Găinile și ouăle erau de la ei de acasă, iar peștele îl

Respectiv, lua de la oamenii care băgau plasele în baltă. Îi dădea el sare acasă și-l punea la uscat. Carnea și făina le cumpăra de pe la diverși oameni din sat. La deal lua preț bun pe ele, iar câștigul îl aducea acasă și îl dădea Linei să-l pună bine. În plus venea și cu fructe de la munteni, mai ales cu mure și zmeură, și mai lua și pe astea ceva bani prin sat. I se mai spunea acum în sat „micul negustor”.

Când era de muncă la câmp trebuia să meargă ba cu maică-sa, ba cu socrii și de multe ori chiar cu Zamfir, să ajute. Săpa, prășea, căra coceni, făcea de toate. O parte din pământurile lui nea Petre erau acolo unde fusese Gheorghe să facă schimb, pe lângă baba Sima, la Conduratu. Era cale lungă, dar acum, cu căruța, ceva mai ușor de mers. Alte două pogoane erau mai aproape. Într-o zi s-a trezit de dimineață, a înhămat calul și a plecat către socrii lui să-i ia, să meargă la săpat porumbul.

— Lino, să faci mâncare și să vii și tu la miezu' zilei, auzi? Am pus și sapa ta în căruță, că până seara trebuie să termenăm.

— Termenăm, Gheorghe, că vine și Oița cu Mita. N-avem cum să nu termenăm.

Dădica Rița nu se simțea bine de vreo câteva zile. Zicea că o dor rinichii rău de tot, așa că nu avu încotro Lina și îl lăsă pe Fănică cu Sadina, nevasta lui Zamfir, iar pe Mia o pregăti să o ia cu ea. Își făcuse o desagă rezistentă, de pus pe umăr. În spate puse mâncarea, iar în față pe Mia. Când totul fu gata ieși pe poartă.

Mia se simțea foarte bine în desagă. Nu era foarte grea, iar Lina nu era deloc firavă. Ajunseră relativ repede pe ulița care ducea la ieșirea din sat spre pământurile lui nea Petre. Într-o curte mare de la marginea satului doi oameni trăgeau de niște bulumaci de lemn și întindeau sârmele dintre ei. Un al treilea probabil le spunea ce să facă, că de muncit nu muncea. Era preotul Anghelache, iar ăsta era locul lui de vie. La un moment dat o zări pe Lina cum se apropie, tresări și le zise oamenilor:

— Ia 'ceți-vă voi acasă, că vă chem eu mai târziu.

Oamenii se mirară, dar lăsară sârmele și dădură să iasă la drum.

— Nu p-acolo, mă, luați-o p-aci prin spate că-i mai aproape, zise preotul.

Respect p... Nu era mai aproape, dar dacă așa zicea popa Anghelache, păi așa trebuie să fi fost. Oamenii dispărură și preotul se duse la drum chiar când Lina ajunsese foarte aproape.

— Eleno, ziua bună!

— Au... părinte, dumneata erai? Ce m-ai speriat... săru' mâna!

— Da' de ce te sperii tu, Eleno? Ia dă-te mai aci!

Cam toată lumea era plecată la câmp și nu se vedea nimeni prin curțile vecine, iar preotul știa asta. De când fusese în anul acela cu Boboteaza la Lina acasă, preotul o văzuse cât e de frumoasă și-i rămăsese gândul la ea. Și de o vreme, cum preoteasa lui era șubredă cu sănătatea, iar el fiind tânăr cam începuse să se uite la femei, prin vecini. Avea un dud mare și umbros la porțița de la intrarea în vie. Gardul era, ca mai toate gardurile de la grădinile oamenilor, făcut din nuiiele și măracini, des de nu se vedea prin el. O trase pe Lina de mână prin poarta cea mică. Lina, luată prin surprindere, nu zise nimic în primele momente, dar i se părură cam nelalocul lor vorbele părintelui. Dar mai ales cum o trăsesese de mână pe poartă.

— Eleno, ai făcut iar copil, ai? zise Anghelache scăpându-și privirea între sânii Linei, ai făcut, da?

— Da... da, părinte, doi avem, doar i-ai botezat!

Lina nu înțelegea ce se întâmplă. Era oare el același om cu voce de aur care ținea cele mai frumoase slujbe la care asistase ea? Mai fusese și în alte sate, dar tot slujbele preotului Anghelache erau cele mai frumoase. Dar acum...

— Auzi? - părintele respira greu - da' frumoasă ești... lasă și tu desaga aia jos, Eleno.

Și cum zise vorbele acestea o prinse pe Lina de mijloc. De-abia acum își dădu seama Lina de intențiile preotului.

— Aoleu, părinte, ce faci? E păcat, părinte...

— Nu e păcat, Lino... lasă desaga aia jos, n-auzi? Cum să fie păcat?

Omul, din ce în ce mai agitat, o pipăia pe Lina și încerca să o pupe.

Respect pe — Părinte, stai locului că mă așteaptă omul la câmp... e păcat mare!

Lina făcu un pas într-o parte și căută cu disperare calea către porțiță, dar preotul o trase înapoi apucând ferm cârpa ce lega cele două părți ale desăgii de pe umărul Linei. Trase de ea și cu desulă greutate lăsă desaga pe iarba deasă de lângă gard. Lina, de-a dreptul speriată și fără putere să zică ceva, vru să se aplece după desagă scoțând un țipăt răgușit. Imediat bărbatul îi puse mâna la gură în timp ce cu cealaltă mână, grea ca un mai de bătut pământul, căută să-i ridice fusta lipind femeia cu spatele de dud.

— Taci, fâi, Eleno... taci! Cum să fie păcat?

Anghelache gâfâia de mama focului. Deodată desaga se mișcă brusc și se auzi un plâns puternic de copil. Mia, care încă dormea când o trase Anghelache pe Lina din drum, se trezi probabil simțind că nu mai atârână de mama ei. Nici nu știa că e un copil acolo. Avea doar un spațiu mic deschis deasupra capului, suficient ca să respire.

— Văleu! se sperie preotul și făcu un pas înapoi.

Lina atât așteptă. Apucă repede desaga și ieși ca fulgerul pe poarta întredeschisă plângând și gâfâind. Așeză repede desaga la loc pe umăr, se uită la copil să vadă dacă e bine și cu capul în pământ de rușine grăbi pasul. La ceva distanță de via părintelui era un puț cu apă. Se uită de câteva ori în spate să se asigure că nu vine preotul după ea și se opri să-și dea cu puțină apă pe față. Se mai liniști un pic și porni din nou la drum.

Ajunsă la locul unde erau ceilalți, la treabă, auzi doar bodegăneala lui taică-său, că de ce a venit așa de târziu. O scoase pe Mia să-i dea de mâncare și apoi o luă cu ea pe rândul ei de săpat. Ceilalți au mai săpat un pic până să vină și ei să mănânce, așa că nu văzură fața Linei care încă purta urmele confruntării cu preotul. Cum-necum, reuși să se potolească. Pe înserat, cu treaba gata, se suiră în căruță și porniră către casă.

Linei îi era teamă să nu fi văzut cineva ce se întâmplase la preot în vie și tresărea ori de câte ori venea cineva la poartă la ei. Dar se liniști după ce trecură câteva zile. Vorbele în sat circulau foarte

repede, așa că dacă cineva ar fi văzut ar fi aflat și satul vecin. Așa că și-a văzut mai departe de gospodărie, iar Gheorghe a început din nou să facă negoț prin satele din jur.

Într-o sâmbătă, o strigă dădica Rița:

— Lino, o-mpărtăși preotul mâine?

Lina înlemni când auzi de preot și de împărtășanie. Nu mai fusese vreo două duminici la biserică, de frică, găsind diverse motive.

— Io știu, bre, mamă, io zic că da. Da' nu ține slujba?

— Păi ține de ținut, da' mergim și noi mai de dimineață, să fim primele. Că uite, poate ghine aia cu coasa să mă ia, că prea mă doare toate alea.

— Cum să ghie, bre, la matale? Lasă că dă Domnu' și n-o să te mai doară nimica.

— Lasă, fâi, Lino, să mergim acolo să fac și io rânduiala cum trebuie făcută.

Lina rămase o vreme pe gânduri și apoi, luminându-se la față, zise:

— Îi iau și p-ăștia micii să-i împărtășesc și pe ei!

— Mânca-i-ar mamarea pe ei de bujorei. Îi luăm, cum să nu!

Lina simți o mare ușurare. Se și duse să pregătească haine curate pentru mers la biserică. S-ar fi oferit să o ajute cu călcatul și pe bătrână, însă mai încercase și mereu o refuză.

Dimineață, chiar după răsărit, după ce mulse vaca – fiindcă Gheorghe nu era acasă – dădu apă și boabe la păsări, spălă copiii, se spălă și ea, se îmbrăcă frumos și gata erau de plecare. Trebuia să fie acolo ceva mai devreme, că preotul venea să își pună treburile în ordine înainte de sosirea credincioșilor. Dădica Rița mergea mai greu, că era grasă, dar ajunseră la timp. Biserica era încuiată. Nu după multă vreme văzură preotul că intră pe poarta cimitirului însoțit de dascăl. Preotul le văzu și îi spuse ceva dascălului care o luă la dreapta printre niște cruci vechi, pictate.

— Bună ziua, creștinelor. Ce v-aduce așa de dimineață?

— Săru' mâna părinte, iaca, să ne vadă și pe noi Dumnezeu, și dac-oi vrea, părinte, să ne împărtășești și pe noi.

Respect pentru Lina mormăi și ea ceva ca un salut, cu capul plecat.

Preotul Anghelache uitându-se la Lina începu să se bată cu palmele peste buzunare și să se vaite:

— Aoleu! Iaca am uitat cheia de la ușa bisericii acasă.

Lina sări că arsă:

— Mă duc eu la coana prioteasă acasă, să o iau. Ține, mămică, aci pe Mia, c-am fugit!

— Nu, nuuu... lasă, Eleno, de ce să te duci tu, că timp e. Uite, se duce soacră-ta așa, ușurel, că și-așa mă întreba prioteasa de băiatu' ăsta al vostru, să-l vază și ea și să te vază și pe matale, bre. Hai, ia de du-te, că aci te-așteptăm.

Săraca femeie, ce să mai zică dacă îi spuse preotu' că vrea preoteasa să-i vadă. Păi dacă așa voia preoteasa care era bolnavă rău, păi era mare lucru. Așa că se duse.

Preotul o petrecu cu privirea pe bătrână până o văzu ieșind pe poarta de la drumul mare. Rămas cu Lina și cu aia mică în amvonul bisericii se și repezi la ea.

— Eleno, ia lasă fata jos!

— Doamne iartă-mă, părinte...

Lina strânse fata la piept și mai tare. Copila se uita speriată, dar nu zicea nimic.

— Dă, Eleno, fata jos și vino la mine aci! Ce, e mai bun Țânțaru' ca mine?

Și o apucă de umeri trăgând-o către el. Lina era înghesuită de preot de nu mai avea cum să scape de acolo, așa, cu Mia în brațe. Atunci se auzi glasul șoptit al dascălului de undeva din laterala bisericii:

— Părinte, vine lume pe alee... ai auzit, părinte?

Părintele o slăbi pe Lina, care de cum scapă ieși din amvon și o luă prin spate să nu o vadă lumea. Până se întoarse dada Rița mai dură ceva vreme. În timpul ăsta sosiră mulți oameni ca să aprindă lumânări pe la morminte, alții, să ocupe un loc mai bun în biserică. Bineînțeles că preotul avea cheia la el, dar spuse oamenilor că descuiase biserica cu o cheie de-a dascălului care se potrivea. Lina nu mai intră în biserică. O așteptă pe dada Rița care o văzu

imediat că nu e în apele ei. Conveniră să plece acasă neîmpărtășite. Pe drumul către casă Lina îi spuse soacrei ce se întâmplase. Femeia, rămasă fără cuvinte, își puse mâna la gură.

— Aoleu, fâi, Lino, s-a dat păcatului! Iartă-l, Doamne!

— Și-acu' ce să fac, mămică? Lu' Gheorghe să-i zic? Că dacă nu-i zic... nu-i așa că fac și io păcat? Și dacă fac, doar n-o să mă spovedească pe urmă tot popa Anghelache! Io nu mai mă 'c la el!

— Io știu, fâi, Lino? Și io zic că e păcat dacă nu-i spui. Vai de lume!

Mai vorbiră ele ce mai vorbiră, ajunseră acasă, dădură de mâncare la copii și se apucară de treburile gospodăriei.

Luni seara se întoarse Gheorghe acasă. I se auzea gura de la o poștă. Înjura și blestema, dar ce motiv avea era de neînțeles. Un lucru era însă sigur. Era beat.

— Linooo! Deschide, Linooo! Dă porțile-n... soar'li mă-sii de porți!

Lina deschise repede și apoi îl ajută să deshame calul. Îl duse ea în coșar pentru că Gheorghe ținu direcția oborului fără să oprească șirul înjurăturilor. Probabil că cineva îl supăraseră tare rău. Descărcă tot ce mai avea omul ei prin căruță și se duse să-i pună ceva de mâncare. Gheorghe apărură după vreo jumătate de oră. Avea privirea tulbure. Ceru țiucă.

— Nu mai bea, măi, omule! Ai băut destul, încerca Lina să-l lămurească.

— Fă, dacă io zic să aduci țiucă tu s-aduci! Că nu mi-a dat-o tac-tu de pomană!

Se clătină mai-mai să cadă, dar reuși să se așeze pe scaun, la masă. Lina îi puse o strachină cu fasole fiartă în față și țiucă într-o cănuță de pământ. Gheorghe începu să mănânce și nu mai zise nimic o bună vreme. Vru să mai bea, dar simți că nu mai intră. Lina tăcu și ea până când termină el de mâncat, dar se abținea cu greu. Prea o apăsa pățania cu părintele. Pe urmă îi spuse tot. Gheorghe se uită la ea cu ochii aia mici și injectați de băutură și îi zise:

— Și dacă zici ca el... îți dă bani? Hăc!... ia zi, fă, Lino?

Lina își puse mâna la gură în timp ce ochii ei în clipa următoare se umplură de lacrimi. Dădica Rița auzi și ea ce zise fiu-său, că era lungită pe patul de pe sală.

— Zi ca el, fă... hâc!... dacă-ți dă bani, zise omul beat și dispăru în casă ținându-se de pereți.

De dimineață se trezi cu capul mare. Îl dureau rău și îl supăra lumina. Ieși afară pășind greu peste pragul înalt de la ușa principală și o văzu pe maică-sa lângă lavița cu găleata de apă.

— Mămică, ia de toarnă și mie niște apă să mă spăl!

— Io, Gheorghe? Io la porci dau lături, nu torn apă!

Dada Rița întoarse spatele și dispăru pe bățatură. Lina era în casă și se ocupa de copii. Gheorghe rămase mut câteva clipe, apoi luă în pumni de vreo două ori apă direct din găleată și își dădu cu ea pe cap. Se duse în grajd, se așeză pe vine rezemându-se de perete și își aprinse o țigară. Așa făcea el când era îngândurat sau supărat. Stătea pe vine minute în șir. Cu mare greutate își aduse aminte ce se întâmplase în seara precedentă. Trăgea fumul în piept și-l dădea afară încet. Din când în când tușea, scuipa și ofta. Termină țigara aia și aprinse alta direct de la ea. Și cum stătea acolo ghemuit, la un moment dat zise: „Grijania mă-tii, popo!”

Marine, asta e minune de la Dumnezeu, să știi!

De vreo doi ani satul devenise cunoscut până hăt, departe, pentru că aici se petrecuse o minune. Dacă mergeai la Ploiești și spuneai: „Sunt din Parepa.,” răspunsul venea imediat: „Ahaa... de unde e Sfânta Fecioară!”

Maria Petre, din Parepa, se născuse la 23 septembrie 1923 și avea doisprezece ani când a devenit peste noapte... Sfânta din Parepa. Până la vârsta aceea fusese un copil ca toți copiii satului, care mergea cu oile sau cu vaca, care se juca cu alți copii, care scria pe tăbliță la școală. Într-o zi oarecare o trimiseseră părinții, ca de obicei, cu oile pe marginea lacului din spatele casei, cel de lângă „drumul vacilor”. Tot ca de obicei, nu era singură, ci cu încă două prietene de aceeași vârstă, la rândul lor trimise de părinți cu oile. Era prin august, pe la sfârșit. Fetele râdeau și alergau încercând să stăpânească mieii. Lacul nu era foarte mare pentru că încă nu se făcuse dig în capătul lui. Lumea semănase grâu pe marginea drumului, deci fetele trebuiau să aibă multă grijă ca oile, dar mai ales năzdrăvanii de mieii, să nu intre pe locurile cultivate, să nu dea de necaz cu proprietarii. La un moment dat însă, două dintre fete, care se luaseră cu joaca depărtându-se, au observat că oile au intrat într-unul dintre lanuri și au început să strige la Mărioara pe care o lăsaseră undeva pe marginea lacului, să se ducă ea să le dea înapoi. Mărioara nicăieri. Au revenit lângă lac, dar Maria dispăruse de parcă o înghițise pământul. Iarba era încă bătătorită acolo unde se jucaseră cu doar cinci minute înainte.

Nici măcar loc de ascuns nu era în apropiere. Era ceva stuf pe lac, dar la vremea aceea era foarte mic și mai mult pe apă, așa că nu avea cum să se ascundă acolo. Fetele s-au speriat. Au strâns repede oile de pe unde erau și le-au mânat înapoi în sat. Au mers prima dată pe ulița care ducea la casa Mariei să vadă dacă este acolo. Tanti Rada, mama Mariei, era cu ceva treabă prin curte. Femeia și-a recunoscut imediat oile la poartă și tare s-a mirat că le vede atât de devreme.

— Tanti, Maria unș-i, bre? întrebă una dintre fete.

— Da' tu pe mine mă întrebi, moțato? Păi n-ai plecat câteș-trele de dimineață?

— Ba da, bre, tanti, da' nu mai e! Iete oile ei aci. Niii, zbârlito! dădu fata cu un băț ca să intre oile în curtea omului.

— Cum să nu mai hie, fă? Ce, a luat-o careva pe sus? Doamne iartă-mă! se miră Rada.

Și atunci femeia se întunecă la chip de îngrijorare și își chemă omul. Îi spuse ce au zis fetele și nea Marin, că așa îl chema pe tatăl Mariei, ieși în grabă pe poartă zicând:

— Ia, dați și voi oile voastre aci pe bătătură și haideți cu mine să-mi arătați locu'. Unș era, fă, la mar'ne?

— Da, bre, acolea lângă lac, cam în dreptu' locului lu' mătălică.

Porniră împreună în pas grăbit către locul cu pricina. Ajunși acolo omul își dădu pălăria jos și se șterse cu dosul palmei pe frunte. Puse palma streășină la ochi și începu să scruteze oglinda lacului. Nici măcar nu avea cum să se înece cineva în lacul ăla, căci apa nici nu trecea unui copil de doisprezece ani mai sus de brâu. Și nici nu se vedea drum croit prin stuf. Grâul de peste drumul vacilor era destul de mic. În rest, câmp deschis.

— Aoleu, zise nea Marin speriat, s-o hi dus la puțul din spatele grădinii să bea apă!

Și o luă la fugă pe scurtătură către fundul curții lui care era cam la vreo două-trei aruncături de băț de lac. Dar ca să intre cineva pe acolo în curte trebuia să fie foarte dibaci și să sară peste un gard de nuiete și măracini făcut de el așa cum se face pe acolo, tocmai să nu intre hoții la ce aveau prin curte. El știa rostul

gardului și era puternic, așa că își croi drum repede și se duse glonț la puț. Maria nu ar fi reușit să străpungă singură gardul, dar la ce să se mai gândească și el? Ajuns lângă puț se uită cu grijă pe lângă el. Terenul era ud de la gălețile cu apă scoase de dimineață. Căuta urmele tălpilor Mariei. El avea niște totoși în picioare, dar copila plecase desculță, la fel ca prietenele ei. Nu văzu nicio urmă. Se uită totuși în puțul căptușit de el până la fund cu scânduri de lemn. Ar fi trebuit să vadă ceva, o unduire de apă, vreo urmă de noroi pe buza puțului, dar totul părea încremenit. Ce să facă omu'? A fugit către casă uitând de fetele lăsate pe marginea lacului și a început să strige la vecini.

— Bă, care ați văzut-o pe Maria mea?

Nimeni niciun răspuns. Într-o oră știa toată ulița că Maria dispăruse și ieșiră câte unu-doi din fiecare gospodărie să-l ajute pe nea Marin la căutare. Au luat tot la ochi. Ulițele, marginea lacului, „drumul vacilor” până hăt, departe, lanurile până în capătul celălalt, locul unde se jucaseră și unde fusese văzută ultima oară, și încă o dată... și încă o dată... până seara. Dar tocmai dinspre locul dispariției se auzi la un moment dat un strigăt de copil.

— Nea Marineee! Iete-o aci, bre! Doarme!

Nea Marin auzi cu greu ce striga fata, dar o rupse la fugă către locul acela, strigând la rândul său:

— Fă, ți-a sărit vreo doagă? Păi ce să caute acolo? Că nu era!

Trecuseră de cel puțin trei ori prin locul acela în căutările lor. Nu avea cum să apară acum așa, din senin, din iarbă verde. Ajuns acolo, omului nu-i veni să-și creadă ochilor. Maria zăcea parcă leșinată, cu fața în jos, gângurind ceva fără noimă din când în când, cu mâinile împreunate ca și cum se ruga. O întoarse cu grijă cu fața către el, dar fata stătea cu ochii închiși, moale toată și parcă fără suflare. Mult timp a încercat să o facă să-și vină în fire, fără folos.

— Măi, fetițo, măi, sufletu' meu! Mărieee... făi, Mărie! O scutură ușor. Dați, mă, unu' fuga de aduceți apă să-i dau pe față, zise el agitat către grupul de bărbați și femei care se adunaseră în jurul lor.

Mulți se închinau, alții se uitau și nu înțelegeau cum de a apărut acolo fără ca cineva să bage de seamă, și mai ales, de unde?!